

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בגיאוגרפיה
של א"י

מועד קיץ תשע"ה 2015

סמל שאלון 057203

הפתרון נכתב על ידי

אמנון אפשטיין, אהוד אלדר ודניאל גור-אריה

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

המורים שפתרו את הבחינה מחכים לכם פה

www.ankori.co.il/ask

שאלה 1 : עיור המושבות

סעיף א': ההבדלים בין פתח תקווה לזיכרון יעקב (שתי מושבות לשעבר)

1) מספר התושבים : פער עצום נכון לשנת 2013 (על פי הגרף) : פתח תקווה : קרוב ל-225 אלף תושבים לעומת 24 אלף בקירוב לזיכרון יעקב (כלומר יש פי עשר יותר תושבים בפתח תקווה מאשר בזיכרון יעקב).

2) קצב גידול האוכלוסייה (על פי נתוני הגרף) : פתח תקווה : קצב מהיר כבר מראשית קום המדינה (1948) מזנקת מ-24 אלף ל-48 אלף ב 1955 עלייה מתונה עד שנת 1962 באלפים בודדים ושוב זינוק עד שנת 2006 כאשר האוכלוסייה מגיעה למספר של 180 אלף תושבים (בערך) התמתנות קלה בין 2006 ל 2008 כאשר האוכלוסייה מזנקת ב 10 אלפים תושבים אך יש שוב עלייה חזקה בין 2008 ל 2013 ומגיעה למספר סופי של 225 אלף תושבים. זיכרון יעקב : עליה מתונה בין השנים 1948 עד 1955 באלפים בודדים, בין השנים 1955 עד 1983 לא חל שינוי בגידול האוכלוסייה ואז חלה עלייה עד 2005 מ 4 אלפים (בערך) לכמעט 20 אלף ואז קיימת עלייה אך מתונה יותר עד למספר הסופי 24 אלף נכון לשנת 2013.

3) גורם עיקרי : מיקום הגאוגרפי של שתי המושבות : פתח תקווה ממוקמת בקרבת תל אביב והמרכז (הגלעין) שם מתקיימת רוב הפעילות הכלכלית של ישראל בתחום החקלאות התעשייה המתקדמת המסחר והשירותים, בקרבת צירי תחבורה ראשיים ונמל תעופה המרכזי של ישראל לעומת זיכרון יעקב שאינה נהנית מאותן יתרונות גאוגרפיים בנוסף לכך זיכרון יעקב מוגבלת ביכולה שלה להתפרס בגלל מיקומה הטופוגרפי וקרבתה ליישובים נוספים (יהודים וערבים).

סעיף ב' : מאפיינים של מושבה :

1) צורת התיישבות חקלאית (כגון פרדסים, כרמים לולים וגידולי שדה).

2) המושבה מבוססת לרוב על משק והון פרטי ; תוך סיוע מחטיבת ההתיישבות וקרן היסוד בחלוקת קרקעות לכל בעל משק. בנו וקנו את הבית בכסף פרטי, הרווחים מהתוצרת החקלאית הולכים לכל משק בית בנפרד.

3) עבודה שכירה ; היהודים שוכרים בני מיעוטים או עובדים זרים שיעזרו להם בחקלאות, ומעסיקים אותם במשקיהם.

תהליך עיור:

מאפיינים אלו אפשרו מעבר ממושבה לעיר כי בדומה לעיר כל תושב לעצמו בניגוד לקיבוץ או מושב שיתופי שחיהם התרבותיים האידיאולוגיים והקהילתיים ייחודיים דבר שלא מאפשר להתערב עם האוכלוסייה או להרחיב את גודל האוכלוסייה בצורה משמעותית. בעניין עבודה שכירה והעסקת עובדים מבחוץ המושבה די זהה לעיר. משבר החקלאות בתחילת שנות ה 90 הביא לשינוי דרמטי במבנה העסקה במושבה והאופי הייחודי החקלאי שהיה קיים קודם. מושבות שהיו קרבת ערים מהר מאוד נבלעו לתוכן או שהפכו בעצמן לערים עצמאיות.

2. תמורות בכלכלת ישראל.

א. חברה רב לאומית: חברה שיש לה סניפים רבים במדינות שונות בעולם, תוצאה ישירה של תהליך הגלובליזציה.

- תעשייה עתירת ידע: טכנולוגיה עילית הדורשת רמת השכלה גבוהה ועוסקת ביצור מוצרים בתחום הרפואה, המחשוב התקשורת, ובתחום הצבאי.
- מו"פ: שלב המחקר והפיתוח בהמצאת מוצר מסוים, בטרם יצורו הסדרתי. שלב זה דורש השקעות רבות של הון סיכון.
- החוק לעידוד השקעות הון: חוק שנועד לצמצם את האי שיווין בין הגלעין לשוליים בישראל, הוא נותן הטבות ותמריצים כספיים ליזמים אשר ישקיעו הון בפיתוח מפעלים ושירותים בנגב ובגליל.

ב. תעשיית הטקסטיל המסורתית הצטמצמה משום שבעקבות תהליך הגלובליזציה הרפורמה בשוק המטבע, צומצם המכס על מוצרי יבוא, נכנסו לארץ מוצרי טקסטיל זולים מאוד, למשל, מסין, בתחרות החריפה עם מוצרים אלו נפגעה התוצרת הישראלית היקרה. מפעלים נסגרו ועובדיהם פוטרו. העברת מפעלי טקסטיל כמו דלתא לירדן ולסקוטלנד צמצמה אף היא את היקף התעשייה המסורתית בארץ. התעשיות עתירות הידע התפתחו משום ההון האנושי המפותח בישראל, מספר רב של מוסדות השכלה גבוהה המכשירים כח אדם מיומן. יש לציין כי הוותק והניסיון שצברה ישראל במלחמות הביאה להתפתחות מהירה של תעשיות צבאיות.

ג. גורמי מיקום :

- בשולי הערים הגדולות, למשל רמת החייל , הרצליה פיתוח וקריית מטלון בפ"ת, בגוש דן חוף הכרמל בחיפה.
- באזורים אלו מצוי כוח אדם משכיל ומיומן.
- קרבה לשירותי פרסום , שיווק, מערכת פיננסית.
- תעשיות אלו נוטות להתקבץ סמוך אחד לשני בקריות מדע תוך ניצול שירותים משותפים.

שאלה 3 : איכות הסביבה

סעיף א' : חשיבות על שמירה של שטחים פתוחים

איכות סביבה : השטח הפתוח הוא המרקם הנופי של הטבע הכולל מגוון של צמחים ויערות התורמים ליצירת אוויר נקי וקר יותר (סינון הפחמן באוויר : ריאות ירוקות) תהליך פוטו סינתזה הצמחייה בולמת ואף מונעת התפשטות המדבר (תהליך מדבור) .

חברה ותרבות : שטחים פתוחים תורמים להפגת מתחים המאפיינים את תושבי הערים, מהווה מכנה משותף לכל חתכי האוכלוסייה (הקרבה אל הטבע), בילוי שעות הפנאי, ספורט עממי.

כלכלה : השטחים הפתוחים כחלק ממרקם הנוף גם תורם ליצירת אטרקציות תיירות כגון פארקים שמורות טבע ואתרים היסטוריים , מבליטים את היופי שבטבע כחלק משימושי קרקע הנלקחים בחשבון כאשר בונים אזורי מגורים.

סעיף ב' :

שלושת הגורמים שבגללן הצטמצמו השטחים הפתוחים בישראל הן :

1) הקמת אזורי מגורים חדשים בגלל גידול האוכלוסייה (ילודה + עלייה) ועלייה ברמת החיים.

2) שטחה הקטן של ישראל המתמקד בעיקר במישור החוף כאשר בחלקה הצפוני הוא הררי גבוה (שדרת ההר המרכזי והרי הצפון) ומדברי בדרום (הרי הנגב והרי אילת).

3) הקמתם או הרחבתם של אזורי תעשייה מסחר ושירותים חדשים כחלק מתנופת הפיתוח במדינה מודרנית.

סעיף ג' :

רשויות התכנון (כגון ועדת התכנון של הכנסת) מסייעות לשמירה על שטחים פתוחים בזכות תקנונים חדשים כגון תוכנית מתאר ארצית 35 (תמ"א 35) בין היתר על ידי שינוי צורה הבנייה מחד קומתי לרב קומתי על מנת להשאיר שטחים פתוחים (בנייה רוויה לגובה)

4. אזורי גלעין ושוליים – אטלס ישראל החדש.

א. מחוז גלעין – מחוז תל אביב. מחוזות אזורי שוליים- מחוז הצפון ומחוז הדרום. מחוז תל אביב יישובים שממוקמים גבוה במדד חברתי הכלכלי: ת"א, רמת גן וחולון שזכו במדד לציון גבוה יחסית של 7-8. במחוזות הדרום והצפון יישובים שזכו לציונים נמוכים יותר במדד: רהט 1-2, אופקים נתיבות ודימונה עם 3-4, נצרת עם 3-4, טמרה עם מדד של 1-2 ועוד יישובים נוספים שנמצאו במדד כחלשים יותר מבחינה חברתית וכלכלית.

ב.

1) קיימים שני הבדלים בין אזור הגלעין לבין אזורי השוליים:

- כמות המוסדות באזור הגלעין גבוהה יותר מאשר באזורי השוליים, מס' הסטודנטים גבוה מאוד.
- מבחינת איכות – בגלעין יותר מוסדות אוניברסיטאיים בעוד בפריפריה מדובר יותר במכללות.

2) מוסדות להשכלה גבוהה אשר ממוקמים באזורי שוליים יכולים לסייע לצמצום פערים בין הגלעין לשוליים על ידי משיכת אוכלוסייה צעירה למקום, משיכת אוכלוסייה איכותית (מרצים, חוקרים) ועל ידי יצירת מכוני מחקר צמודי אוניברסיטה שיספקו עבודה לתושבי המקום ויובילו לפיתוח האזור. אזור תעשיית ההיי-טק בעומר, לדוגמא, שסמוך לאוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע.

ג. מיזמים בתחום התחבורה שממשלת ישראל מפתחת יכולים לסייע בצמצום הפערים בין הגלעין לשוליים. צמצום הפערים יתבצע על ידי שיפור התחבורה בין האזורים, מה שיאפשר נגישות טובה יותר למטרת יוממות, למשל. בנוסף יתאפשרו הקמת יישובים חדשים ופיתוח יישובים וותיקים. כביש שש, לדוגמא, הוא מיזם כזה וניתן כבר עכשיו לראות את השפעתו על צמצום הטווח בין הצפון והדרום למרכז או התפתחותה של העיר יוקנעם מאז שהכביש הגיע אליה. מיזמים נוספים שניתן להתייחס אליהם – חיבור כרמיאל לרכבת. רכבת העמק (חיבור עפולה ובית שאן לחיפה).

5. מים

א. תאור מגמת שינוי הצריכה:

מים שפירים –

• צריכת מים גבוהה בשנת 1998, קצת מעל 900 מלמ"ק כשמכאן חלה ירידה חדה עד צריכה של כ-500 מלמ"ק בשנת 2001.

• הירידה בצריכה כתוצאה מהגברת השימוש בסוגי המים האחרים.

- בשנים הראשונות של שנות ה-2000 הצריכה מתייצבת סביב ה-55 מלמ"ק. עליה גדולה מברה"מ בשילוב עם עליה באיכות החיים מחייבת כמות מים גדולה לצריכה הביתית.
- ב-2007 חלה ירידה בצריכה במקביל לעליה בשימוש במי קולחין.
- ב-2010 קיים שוב "פיק" של צריכה, כ-500 מלמ"ק, ולאחריו ירידה בשימוש.

מי קולחין –

- עליה הדרגתית בשימוש החל מכ-270 מלמ"ק בשנת 1998 ועד לשימוש בכ-460 מלמ"ק בשנת 2011.

מים מליחים –

- עליה חדה, לעיתים בקפיצות קטנות בביקושים, מ-100 מלמ"ק בשנת 1998 ועד לכ-200 מלמ"ק בשנת 2007 כשמכאן ואילך חלה ירידה בשימוש, עד לכ-120 מלמ"ק בשנת 2011.

מי שטפונות-

- ירידה בביקוש לסוג מים זה לאורך כל התקופה. מכ-90 מלמ"ק בשנת 1998 לכ-50 מלמ"ק בשנת 2011.

ב. מי קולחין :

יתרון – "ייצור" מים יש מאין על ידי הפיכת מים מזוהמים למים שניתן להשתמש בהם לחקלאות. חסרון – עלות. לא מתאימים לכל גידול חקלאי.

נדרשת בניית קו מים נוסף מאזורי המגורים לאזורי החקלאות.

מים מליחים :

יתרון – זולים יותר להתפלה ממי ים.

חסרון - עדיין עולה כסף להתפיל אותם.

לא בכל מקום קיים אקוויפר של מים מליחים.

ג. שימוש במים שפירים – בעד ונגד :

נימוק בעד – כמות האוכלוסיה עלתה ואיכות החיים השתפרה – נתונים שמצדיקים תוספת שימוש במים שפירים.

נימוק נגד - במקום לבזבז את המים השפירים י=ניתן להשתמש יותר במי קולחין, מים מושבים, התפלת מי ים .

- א. שימוש קרקע אחד הוא תיירות הכולל בתי מלון אוטובוסים רחבת חניה וריאה ירוקה. שימוש קרע שני כולל תעשייה כימית של מפעלי ים המלח.
- ב. מאפיין פיסי אחד שתרם לפיתוח התיירות הוא אקלים חם ויבש כל ימות השנה, המקום הנמוך ביותר בעולם, מינרלים הנמצאים בים המלח ומשמשים לתיירות מרפא. מאפיינים אלו מושכים תיירים זרים ותיירות פנים בתחום הנופש.
- חומרי גלם לתעשייה כימית המצויים במינרלים של ים המלח שמהם ניתן לייצר אשלג ברום כלור ומגנזיום. מפעלים אלה מספקים תעסוקה לתושבים רבים באזור באר שבע ערד ודימונה, הייצוא הגדול תורם לתל"ג.
- ג. הגורמים לירידת מפלס המים בים המלח:
- השימוש שעושה ישראל באגן ההיקוות של ים המלח מצמצם את כמות המים הנכנסת אליו. בדרום הכנרת הוקם סכר דגניה המונע זרימת מים לירדן הדרומי וזאת לטובת המוביל הארצי ואספקת מים לירדן על פי הסכם השלום. תעלת העו"ר בירדן מצמצמת אף היא את כמות המים הזורמת לים המלח.
 - האקלים המדברי החם והיבש גורם לאידוי גבוה של מים כך שכמות המים המתאדה גבוהה מכמות המים הנכנסת לים המלח.
 - ירידת מפלס המים המלוחים גורמת להיווצרות בולענים המסכנים את הנסיעה בכביש 90, מסכנים את חיי התושבים והתיירים. הבולען נוצר כתוצאה מהמסת הסלע על ידי המים המתוקים בעקבות תזוזת הפאן הבייני לכיוון ים המלח.

שאלה 7 – מאמר האופציה הימית השדרה הכחולה

- א. ישראל מתקרבת לכושר הנשיאה שלה בגלל הסיבות הבאות:
- צפיפות אוכלוסיה גדלה: ריכוזי אוכלוסיה גדולים במישור החוף, גלי עליה שנקלטו באזור, הגירה רבה מאזור השוליים. יש לקחת בחשבון שהנגב שהוא דל באוכלוסייה מהווה 60% משטחה של ישראל, לכן חישוב הצפיפות עם הנגב מראה 357 נפש לקמ"ר כמו בהולנד, אולם ללא הנגב הצפיפות מגיעה לכ – 800 נפש לקמ"ר.
 - כשלון מדיניות פיזור האוכ' בארץ: בקרב תושבי מרכז הארץ אין נכונות לעבור לאזור השוליים בנגב ובגליל, ובנוסף לכך קיימת הגירה של תושבי השוליים למרכז.
 - תהליכי עיור מואצים – שני שליש מאוכלוסיית ישראל מתגוררת לאורך קו המים של הים התיכון, אוכ' רבה כזו, "זוללת" שטחים רבים לצורך בניית מגורים, כבישים, וכל התשתיות הנוספות, במיוחד לאור הגידול הצפוי בעתיד.

1) תחבורה: החל משנת 2020 תזדקק ישראל לנמל תעופה בינלאומי נוסף לנתב"ג כתוצאה מהגידול הצפוי במס' הנוסעים. שדה דב מהווה מטרד של רעש וזיהום הסמוך לאזור מגורים ויוצר מאבק על שימושי קרקע באדמה יקרה מאוד. ישראל חייבת להכשיר לעצמה בתוך 6-7 שנים נמלי ים חדשים לאור הגידול הצפוי בכמות המטענים והנוסעים, ובגלל הגידול בנפחן של האוניות.

2) מים: הצורך במתקני התפלה בעתיד יגדל, המתקנים הנוכחיים לא יענו על הביקוש. יש לציין כי אין עתודות קרקע פנויות מול קו החוף למתקני ההתפלה, ואין מקום לפסולת המלח שתיווצר.

(3)

- הקמת איים מלאכותיים תאפשר פינוי שדה דב היושב על קרקע יקרה ביותר, לכן ניתן לממן בניית שדה חדש על אחד האיים, השטח שיתפנה יופנה לבנייה. נמל תעופה חדש עשוי להקל על העומס בנתב"ג ולקצר את זמן הבידוק הביטחוני, לצמצם את גודש התחבורה אל השדה הקיים וממנו.

- הקמת מתקני התפלה על האיים תוכל להקל על צפיפות שימושי הקרקע במישור החוף ובמיוחד בחופי הרחצה, קרבתם למקור מי הגלם ולמקור האנרגיה של הגז הטבעי תוזיל את העלויות.

פרק ב' גאוגרפיה של מזה"ת

שאלה 8: נהר הפרת

סעיף א': תוואי הזרימה של נהר הפרת

מקורותיו של הנהר הם בהרי אררט ומצפון-מערב לארזורים שברמת ארמניה שהם חלק מטורקיה המזרחית. משם מתפתל הנהר (ממערב לכיוון מזרח) דרך סוריה ועובר דרך אראקה ודיר א אזור משם ממשיך הנהר פרת לתחום עיראק ועובר דרך א רמאדי, פלוגיה (ממוקמת מערבית לעיר בגדד) כרבלא נגיף. הפרת מתאחד עם החידקל צפונית לעיר בסרה תחת השם "שט אל ערב", נשפך בסוף הנהר המאוחד למפרץ הפרסי.

סעיף ב': יתרונות וחסרונות למדינות בהם עובר הנהר

טורקיה: יתרון בולט: שולטת במקורות הנהר ויכולת לווסת את הזרימה על פי הצרכים שלה ולמנוע המשך זרימה למדינות השכנות (סוריה ועיראק) חיסרון: עודף מים בעיקר בעונות הגשומות גורם להצפות ועלית הנהר על גדותיו וכן סכנת לסכרים בשטח טורקיה.

סוריה: יתרון בולט: רוב שיטחה הוא מדברי כאשר כמות המשקעים בשנה נמוכה יחסית מאחר ורוב שטחה רחוק מהים. מעברו של נהר הפרת מאפשר זרימת מים לצרכי האדם בעיקר לענף החקלאי בסוריה. חיסרון: סוריה תלויה בחסדי טורקיה השולטת בברזים.

עיראק: יתרון בולט : נהר פרת מתווסף לנהר החידקל ומוסיף אספקת מים נוספת לצרכים
יישוביים וחקלאיים של המדינה.

חיסרון : נהר הפרת בניגוד לחידקל העובר ישירות מטורקיה אליה מקבל אספקה נמוכה יחסית
ותלויה בעצם גם בטורקיה (בעקיפין) וגם בסוריה שמנצלת את משאבי הנהר בגלל מצוקותיה
במים.

9. הגירה

א. קטאר – מאזן הגירה חיובי גדול שכן נכנסים לקטאר מהגרים רבים ממדינות שכנות
אשר מגיעים אליה כדי לעבוד בה בתעשיית הנפט.

מצרים - מאזן הגירה שלילי. עקב מצב כלכלי וחברתי לא טוב במדינה רבים מהגרים
ממנה כדי למצוא עתיד טוב יותר להם ולמשפחותיהם, קיימת בריחת מוחות.

סוריה – מאזן הגירה שלילי עקב מלחמת האזרחים בה. המוני פליטים נמלטים לירדן
ותורכיה מאימת המלחמה וזוועותיה.

ב. הגירה סיבובית היא הגירה מוגבלת בזמן למטרות עבודה בין מדינות שונות או אף בתוך
המדינה עצמה.

המהגר עוזב את ביתו בתקופה בה אין פרנסה עבורו ומהגר לאזור/מדינה אחרת בה
קיימת באותה תקופה פרנסה. בסוף ה"עונה" הוא שב אל ביתו ולכן הגירה זו מכונה
"סיבובית".

דוגמאות –

- פועלים תאילנדים אשר עוסקים בישראל בחקלאות ולאחר מספר שנים חוזרים
לארצם.
- מטפלות פיליפיניות אשר עוסקות בישראל בסיעוד זקנים ובסוף תקופה שבות
לפיליפינים.
- כפריים בתורכיה שעוברים ושבים מהכפר לעיר בהתאם לעונת השנה ולאפשרויות
התעסוקה בכל מקום.
- מהגרי עבודה ממדינות המזרח התיכון העניות אל עבר מדינות הנפט לטובת עיסוק
בתעשייה הפטרוכימית.

יתרונות למדינות המוצא מהגירה זו:

- כניסת כסף זר למדינה.
- ירידה באבטלה.

• ירידה בריבוי הטבעי, קידום מעמד האישה.

• יציבות שלטונית

10. איכות הסביבה במפרץ אילת

א. מקורות לזיהום הסביבה במפרץ אילת :

- שפכים עירוניים מאילת ומעקבה אשר פוגעים בדגה, באלמוגים ולעיתים אף בתיירות (סגירת חופים עקב זיהום מי הים).
- אבק מתהליך העמסת פוספטים בנמל – האבק גורם לזיהום אוויר ואף לזיהום מי המפרץ.
- חקלאות ימית, כלובי הדגים למשל, אשר מזהמים את המפרץ ופוגעים באלמוגים. (הכלובים הועברו מהמפרץ אך הנזק עדיין קיים).

ב. מפרץ אילת הוא לשון ים סגורה. מאפיין פיזי זה עשוי להגביר את רמת הזיהום בים ובחוף כיוון שקצב תחלופת המים במפרץ הוא מאוד איטי, כך שזיהום שנוצר בתוכו יישאר בו למשך שנים ארוכות. במפרץ אילת קיים זרם מים סיבובי המרכז את הזיהום ומונע את פיזורו.

ג. מפרץ אילת משותף לערב הסעודית, ירדן, ישראל ומצרים.

כל מדינה עושה בו שימוש כלכלי ותיירותי. חלק מהמדינות מסוכסכות עם האחרות ברמה כזו או אחרת וקיימים הבדלי פיתוח בין המדינות.

למפרץ אילת קיים גוף המקשר בין ארבעת המדינות מתוך כוונה לשתף פעולה בנושאי איכות הסביבה במפרץ אבל עדיין, לא הכל מושלם.

שאלה 11 : ערים בלבנון

סעיף א :

המדרג העירוני בלבנון הוא מדרג עיר ראשה - עיר הבירה, ביירות, גדולה ביותר מפי 9 מהעיר השנייה במדרג. במטרופולין של ביירות מרוכזת אוכלוסייה רבה מאוד של לבנון.

סעיף ב' : בירות ממוקמת על חופה של הים התיכון כאשר יש לה נגישות ימית, ומיקומה המישורי מאפשר הרחבתה, אקלימה הים תיכוני מקל על חיי התושבים. החופים ובתי המלון מאפשרים פיתוח מואץ של ענף התיירות.

סעיף ג' : הגורמים האפשריים להבדל בין טריפולי לצור :

העיר טריפולי גדולה ב 100 אלף תושבים כמעט מהעיר צור (230 אלף מול 135 אלף) ויש לכך מספר סיבות :

א. פיזית: טריפולי ממוקמת צפונית יותר מצור ונהנית מאקלים קריר יותר, טופוגרפית היא נהנית ממפרץ גדול יותר (יתרון להקמת נמל) ושטח מישורי רחב ביחס לאזור העיר צור. לכן טריפולי נהנתה מיתרונות גאוגרפיים שעזרו בפיתוחה ושגשוגה, תנאי הכרחי לגידול האוכלוסייה. לטריפולי הגיע בעבר צינור נפט מעיראק שבסופו הוקמו בתי זיקוק אשר יצרו מקורות תעסוקה רבים.

ב. אנושית: נסיבות מלחמתיות, בעקבות מלחמת האזרחים בלבנון, מלחמת של"ג, שהייה של ישראל באזור במשך 18 שנה ומלחמת לבנון השנייה התרחשו באזור דרום לבנון הקרוב לגבול הצפוני של ישראל, החיכוכים עם לוחמי אש"ף בגיבוי האוכלוסייה הפלשתינאית (שלב א') ולוחמי החיזבאללה בגיבוי האוכלוסייה השיעית הפרוסה בדרום לבנון (שלב ב'). מלחמות אלו במשך שלושה עשורים (1970-2000) מהווים הגורמים למספר קטן יותר של אוכלוסייה בעיר צור בגלל שפיכות הדמים ובריחת אוכלוסייה מכורח הנסיבות.

12. מאמר: התיעוש בערב הסעודית

א. בינבוע התפתחה תעשייה פטרוכימית המתמחה במוצרי הדור השני כמו פוליאסטר, צבעים, דבקים.

גורמי המקום:

• קרבה לים סוף: מקום לידים סוף מקל ומוזיל את שיווק המוצרים לאירופה וארה"ב תוך שימוש בתעלת סואץ ומכאן לים התיכון וליעדי השיווק.

• מוקד צמיחה כלכלית: פיתוח אזור המרוחק מריכוזי אוכלוסייה יאפשר את פיזור מהאזורים הצפופים, תוך ניסיון לצמצם את השפעת המהגרים הזרים, כלומר סעודיזציה.

ב. שלושה קשיים:

(1) אקלים מדברי: כתוצאה ממחסור בגשם יש צורך לבצע התפלת מי-ים, תהליך יקר זה עלול לייקר את מוצרי התעשייה והחקלאות ולהקשות על ערב הסעודית לעמוד בתחרות עם מדינות המערב.

(2) כח אדם מקומי לא מיומן: התושבים המקומיים חסרי השכלה טכנולוגית הדרושה לפיתוח תעשייה פטרוכימית, צעירים רבים הורגלו בעבר לשירותי רווחה משופרים כך שלא נזקקו לעבוד, לכן נוצרה תלות במהגרים זרים, תלות שיש לה השלכות שליליות.

(3) תלות בגלובליזציה: פיתוח ענף כלכלי אחד הקשור בנפט בעל תנודות חריפות במחירים עלול לגרום למשבר כלכלי גדול בגלל שינויים בביקוש העולמי.